

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en de Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2015

D

VERSLAG INTERPARLEMENTAIRE CONFERENTIE LANDBOUW, INDUSTRIËLE ONTWIKKELING EN MKB TE ROME, 26 EN 27 OKTOBER 2014

Vastgesteld 11 november 2014

Op 26 en 27 oktober 2014 vond in Rome (Italië) een interparlementaire bijeenkomst plaats voor de voorzitters van de commissies voor landbouw, industriële ontwikkeling en het midden- en kleinbedrijf (mkb) van de Lidstaten van de Europese Unie. De conferentie werd georganiseerd door de Italiaanse Senaat, in het kader van het Italiaanse voorzitterschap van de EU. Nederland was vertegenwoordigd door de voorzitter van de commissie voor Economische Zaken van de Eerste Kamer, mevrouw Kneppers-Heijnert (VVD).

Briefing door ambassade

Voorafgaand aan de conferentie ontvangt de delegatie een briefing van de Nederlandse Ambassadeur in Italië, de heer Michiel den Hond, en van de heer Rullens, coördinator economische aangelegenheden van de ambassade. De ambassadeur geeft aan dat het begrotingstekort van Italië weliswaar onder de 3 procent ligt, maar dat Italië wel kampt met een hoge staatsschuld (130 procent van het Bruto Nationaal Product). De regering-Renzi is bezig om enkele hervormingen door te voeren. Zo wordt onder meer de pensioenleeftijd verhoogd van 65 naar 67 jaar. Ook is de regering voornemens het ontslagrecht te hervormen. Hierbij stuit zij echter op een generatieconflict in de Italiaanse samenleving. Italië kent een jeugdwerkloosheid (tot 25 jaar) van 40 procent. Een groot deel van de hoogopgeleide jongeren vertrekt dan ook naar het buitenland, wat leidt tot een zogenaamde *brain drain*. De tegenstand van de vakbonden ten aanzien van de hervormingen lijkt iets minder sterk te zijn dan in het verleden, onder meer omdat de regering met een aantal vakbonden afspraken heeft gemaakt en daarmee de samenwerking tussen de vakbonden heeft verslechterd. Het mkb is een belangrijke pijler van de Italiaanse economie. Italië pleit er dan ook voor dat er bij het instellen van een bankenunie meer ruimte komt voor investeringen in het mkb vanuit de EU. Nederland is een belangrijke handelspartner van Italië. Italië vormt namelijk de vijfde exportmarkt voor Nederland.

Opening interparlementaire conferentie

De interparlementaire bijeenkomst wordt geopend door de Voorzitter van de Italiaanse Senaat, de heer Pietro Grasso, en door de Voorzitter van het Italiaanse Huis van Afgevaardigden, mevrouw Laura Boldrini. Beiden benadrukken zij het belang van landbouw en het mkb voor de Europese economie. De Voorzitter van het Huis wijst daarnaast op het belang van met name het landbouwbeleid voor het milieu en de plattelandsontwikkeling. Zij geeft aan dat landbouw niet alleen van belang is voor het verdienen van geld, maar dat het ook een belangrijke rol speelt voor het behoud van landschappen en de omgeving. Het mkb vormt een belangrijke motor voor de Europese economie, aldus Senaatsvoorzitter Grasso. Naar zijn mening zijn het mkb en het landbouwbeleid niet alleen onderwerpen uit het verleden, maar zijn zij ook erg belangrijk voor de ontwikkeling van de Europese economie in de toekomst.

Een Europees pad naar kwaliteitsvoedsel

Inleiders

Als eerste spreekt de voorzitter voor deze sessie, de voorzitter van de commissie voor landbouw van de Italiaanse Senaat, de heer Roberto Formigoni. Hij wijst in zijn inleiding op de uitdagingen voor de Europese landbouw. Zo neemt de werkgelegenheid in de sector af met 25 procent en is er sprake van een substantiële vergrijzing. Daarnaast benoemt Formigoni het belang van de landbouw voor de voedselvoorziening, niet alleen voor de Europese Unie, maar voor de gehele wereld, mede vanwege de groei van de wereldbevolking.

De voorzitter van de commissie voor landbouw van het Huis van Afgevaardigden, de heer Luca Sani, benadrukt het belang van regelgeving op het gebied van oorsprong en kwaliteit van producten, om de producenten en de consumenten adequaat te kunnen beschermen. Zo kent Italië 266 producten die met een beschermde oorsprongsbenaming (BOB) of een Beschermde geografische aanduiding (BGA). Daarom hecht Italië veel waarde aan een goed systeem van bescherming van deze producten. Ook benoemt Sani het belang van productorganisaties voor de landbouwsector. Ook geeft hij aan dat het Trans-Atlantisch Vrijhandels- en Investeringsverdrag (TTIP) veel mogelijkheden biedt voor de landbouwsector. Hij sluit af met het benoemen van een groei van de interesse van de Italiaanse jeugd in Landbouw, welke hard nodig is gelet op de snelle vergrijzing in de sector.

Vervolgens krijgt de Italiaanse Minister van landbouw, voedsel en bossen, de heer Maurizio Martina, het woord. Hij geeft aan dat dit een belangrijke tijd is voor de landbouwsector. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de Europese Unie (GLB) heeft wat hem betreft goede kanten, maar het moet niet gezien worden als een statisch instrument. Binnen de kaders van het GLB moet het beleid wat betreft Martina *up-to-date* worden gehouden. Er moet op Europees niveau worden geïnvesteerd in de kwaliteit van landbouwproducten. Volgens Martina moeten deze investeringen zich concentreren op drie speerpunten: het adequaat omgaan met de gevolgen van de economische en financiële crisis, het vergroten van de traceerbaarheid van producten (onder meer door etikettering) en het tegengaan van de vergrijzing. Daarnaast is het simplificeren van het GLB, dat volgens de Minister op dit moment nog veel te gecompliceerd is, een andere belangrijke uitdaging.

De voorzitter van de commissie voor landbouw en plattelandsontwikkeling van het Europese parlement, de heer Czesław Siekierski, geeft aan dat de kracht van de Europese landbouw ligt in de kwaliteit van de producten. Om deze kwaliteit te waarborgen is er op twee gebieden goede wet- en regelgeving nodig. Ten eerste op het gebied van hygiëne,

dierenwelzijn en milieu. Daarnaast is goede regelgeving op het gebied van oorsprong van producten nodig. Hierbij gaat het om etikettering en om regelgeving op het gebied van beschermde oorsprongsbenaming (BOB), van beschermde geografische aanduiding (BGA) en van gegarandeerde traditionele specialiteit (GTS). Volgens Siekerski is er een drietal grote uitdagingen voor de Europese Unie op het gebied van voedsel: het verbeteren van de wet- en regelgeving van Lidstaten op het gebied van oorsprongsbescherming van producten, het verbeteren van het onderzoek naar voedseltechnieken en het verbeteren van de samenwerking tussen kleinere producenten.

Als laatste inleider krijgt de voorzitter van de COPA COGECA, een werkgroep op het gebied van biologische landbouw, de heer Edouard Rousseau het woord. Hij geeft aan dat zijn organisatie biologische boeren vertegenwoordigt en dat er 12 miljoen boeren bij de organisatie zijn aangesloten. De biologische landbouw is een groeiende sector, maar er zijn verbeteringen mogelijk op een aantal gebieden. Er zou meer Europese regelgeving moeten zijn ten aanzien van vergroening. Het nieuwe GLB is weliswaar een stap in de goede richting, maar er is meer regelgeving op Europees niveau nodig om een gelijk speelveld te creëren. Daarnaast zouden goede regels op het gebied van etikettering van biologische producten moeten worden ingevoerd. Rousseau benadrukt dat de markt voor biologische producten groeiende is en dat dit mogelijkheden biedt voor het mkb omdat veel van de biologische boeren tot deze categorie behoren.

Bijdragen van delegaties

Mevrouw Anne McIntosh, lid van het Brits Lagerhuis, geeft aan voor de korte termijn zorgen te hebben over de gevolgen van de sancties tegen Rusland voor de Europese landbouw. Voor wat betreft de langere termijn heeft McIntosh problemen met het feit dat er onvoldoende parlementaire controle is op de implementatie van het nieuwe GLB. De heer Jari Leppä, lid van het Finse parlement, geeft aan dat zijn land erg hard is getroffen door de EU-sancties tegen Rusland, met name door de sancties op het gebied van zuivel. Hij is van mening dat de compensatie vanuit de Europese Unie voor de geleden schade tekort schiet en pleit er dan ook voor deze compensatie te vergroten. Mevrouw Ulrik Höfken, lid van de Duitse Bundesrat, geeft aan dat TTIP ook uitdagingen met zich meebrengt. Zo moet ervoor gewaakt worden dat de bescherming van oorsprongsbenaming niet lijdt onder het verdrag. Ook mogen andere Europese principes en regels op het gebied van de vrije markt in het algemeen, en landbouw in het bijzonder, niet lijden onder TTIP. Ook de Oostenrijkse parlementariër Wolfgang Pirkhuber gaat in zijn bijdrage in op de gevolgen van TTIP. Hij geeft aan dat het verdrag vooral voordelen met zich meebrengt voor grotere ondernemingen en dat met name de midden- en kleine ondernemingen geen behoefte hebben aan nieuwe bureaucratische regels als gevolg van het verdrag.

De Litouwse parlementariër Remigijus Žemaitis geeft aan dat veel biologische boeren diverse producten verbouwen, terwijl de regelgeving uitgaat van producenten van één product. Voor deze *mixed farms* zou meer gedaan moeten worden door het aanpassen van de regelgeving. Volgens de Franse Senator Lenoir is innovatie belangrijk in de landbouw, daarom zou de Europese Unie meer ondersteuning moeten bieden voor onderzoek op het gebied van innovatie. Mevrouw Scott of Needham Market, lid van het Britse Hogerhuis, gaat in haar bijdrage in op voedselverspilling. Volgens haar is een eerste stap om de voedselzekerheid te vergroten het niet-verspillen van voedsel. Zij pleit daarom voor een beleid om deze verspilling tegen te gaan. Ook de Maltese delegatie geeft aan dat het tegengaan van voedselverspilling hoog op de Europese agenda zou moeten staan. De Belgische delegatie vraagt, bij monde van Parlements lid

Nathalie Muylle, aandacht voor de import uit derdelanden. Er gelden goede interne regels in Europa ten aanzien van kwaliteitsvereisten aan voedsel, maar deze regels gelden in mindere mate voor geïmporteerde producten uit derdelanden. Hierdoor hebben met name jonge boeren die zich aan de Europese regels houden een slechte concurrentiepositie. Onder meer de delegaties van Malta en Ierland noemen de problematiek van de vergrijzing in de landbouw. Zij zijn van mening dat Europa substantiële maatregelen moet nemen om jongeren te stimuleren in de landbouwsector te werken.

Reactie inleiders

In een reactie op de sprekers stelt Minister Martina dat de biologische landbouw de aandacht heeft van het Italiaanse voorzitterschap. Hij zou de conceptregelgeving op dit gebied willen aanpassen om uitzonderingen voor zaden op te kunnen nemen en om de problemen ten aanzien van de *mixed farms* te kunnen oplossen. Daarnaast geeft de Minister aan dat een deel van de Europese landbouwsector onlangs twee tegenslagen te verwerken heeft gehad, de EU-sancties tegen Rusland en de verlaging van het budget van het GLB. Voorts vraagt de Minister aandacht voor de uitdagingen in de zuivelsector, welke volgens hem nog groter zullen worden wanneer de melkquota worden afgeschaft.

Internationalisering midden- en kleinbedrijf

Inleiders

De voorzitter van de commissie voor industrie, handel en toerisme van het Italiaanse Huis van Afgevaardigden, de heer Guglielmo Epifani, geeft bij de opening van de sessie aan dat het mkb vaak haar wortels heeft in de lokale samenleving en in deze samenleving ook een belangrijke rol speelt. De ondernemers in het mkb hebben zwaar te lijden gehad onder de financiële crisis, ze hebben met name problemen om kredieten te verkrijgen. Om de internationalisatie van het mkb te ondersteunen is het volgens Epifani nodig om innovatie te steunen, om te helpen bij de financiering van het mkb, om het diplomatiek netwerk van de EU en van lidstaten in te zetten, om verder te digitaliseren en om de regeldruk te verminderen.

Carlo Calenda, Staatssecretaris voor economische ontwikkeling, Paolo de Castro, lid van de commissie voor landbouw en plattelandsontwikkeling van het Europees parlement en Marta Martí Carrera, voorzitter van de ondernemers- en mkb-commissie van BusinessEurope verzorgen vervolgens een inleiding. Alle sprekers onderstrepen het belang van het mkb voor de Europese economie.

Staatssecretaris Colenda geeft aan dat het beleid ten aanzien van het mkb niet voldoet aan de behoefte. Daarnaast gaat hij in op de invloed van opkomende economieën op het Europese mkb. Doordat de lonen in de opkomende economieën stijgen, wordt het verschil met de lonen in het Westen kleiner. Dit biedt weer kansen voor de ambachtelijke producenten. Deze opkomende landen voeren echter wel een protectionistische handelspolitiek welke handelsbarrières opwerpt voor de Europese ondernemers.

De Castro bespreekt de behandeling van het TTIP in het Europees parlement. Er zullen meerdere toetsmomenten zijn ten aanzien van de implementatie van het verdrag. Daarnaast schetst de Castro de omvang van de Europese export van landbouwproducten, 120 miljard euro, waarmee de Europese Unie de grootste exporteur van deze producten is. Ook gaat hij in op de EU-sancties tegen Rusland, waarover hij onder meer aangeeft dat deze leidt tot lagere consumentenprijzen in de Europese Unie.

Als laatste inleider geeft Martí Carrera aan dat haar organisatie vertegenwoordiger is van Europese bedrijven van verschillende omvang in 34 landen. Volgens haar is de ambitie van de Europese Unie gericht op internationale ontwikkeling van het bedrijfsleven, maar is er ruimte voor verbetering. Het mkb is in beginsel zelf verantwoordelijk voor ontwikkeling, maar moet wel waar mogelijk gestimuleerd worden. Hierbij is het belangrijk nieuwe markten te openen, maar ook de interne markt van de Unie nog verder te verbeteren, bijvoorbeeld op het gebied van harmonisatie van wet- en regelgeving en op het gebied van informatievoorziening. Ten slotte bespreekt Martí Carrera de gevolgen van TTIP voor het mkb. Het verdrag biedt veel kansen voor de ondernemingen, maar onder meer verschillen in technische vereisten voor producten kunnen zorgen voor belemmeringen voor ondernemingen in het algemeen en het mkb in het bijzonder.

Bijdragen van de delegaties

Een aantal delegaties gaat ook bij dit onderwerp in op de gevolgen van de EU-sancties tegen Rusland. Deze hebben volgens onder meer de delegaties van Griekenland (George Vlachos) en Malta (Camrelo Abela) grote gevolgen voor het mkb in hun landen, met name voor de groenten- en fruitproducenten. Zij pleiten dan ook voor meer solidariteit ten aanzien van deze producenten.

De rol van het mkb voor de Europese economie in haar geheel en voor de economieën van de verschillende Lidstaten wordt door een aantal delegaties benadrukt. Zo geeft de Oostenrijkse delegatie bij monde van de heer Wolfgang Pirklhuber aan dat het mkb onder meer belangrijk is omdat deze ondernemers hun belastingen betalen in het land waar zij hun zaken doen, dit in tegenstelling tot multinationals die met belastingconstructies vaak in een ander land minder belasting betalen. Daarnaast vormt het mkb de ruggegraat van de werkgelegenheid in Europa.

In hun bijdragen gaan delegatieleden in op de Europese maatregelen ten aanzien van het mkb. Zo pleit de heer Franjo Lucić uit Croatië voor het vergemakkelijken van de procedures ten aanzien van kwaliteitsvereisten aan producten. Het belang van onderwijs en innovatie is van groot belang voor het mkb, aldus Wolfgang Pirklhuber namens de Oostenrijkse delegatie, en daarom zou de Europese Unie hierin moeten investeren. In het verlengde hiervan vraagt de Franse delegatie (François Brottes) aandacht voor het versimpelen van de procedures aangaande het aanvragen van patenten. Deze is nu ingewikkeld en daarom met name voor het mkb moeilijk te voltooien.

De vertegenwoordigers van de delegaties van Polen (Adam Rogacki) en Spanje (Pablo Matos) geven aan dat de ontwikkelingen op de energiemarkt nadelige gevolgen hebben voor Europese ondernemers. Door de lage energieprijzen in met name de Verenigde Staten wordt het Europese mkb in een minder gunstige concurrentiepositie geplaatst. De vraag van deze delegaties is dan ook wat de Europese Unie hierin kan betekenen.

De delegatie,

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
E.M. Kneppers-Heijnert

Stafmedewerker van de vaste commissie voor Economische Zaken,
F. Wolf